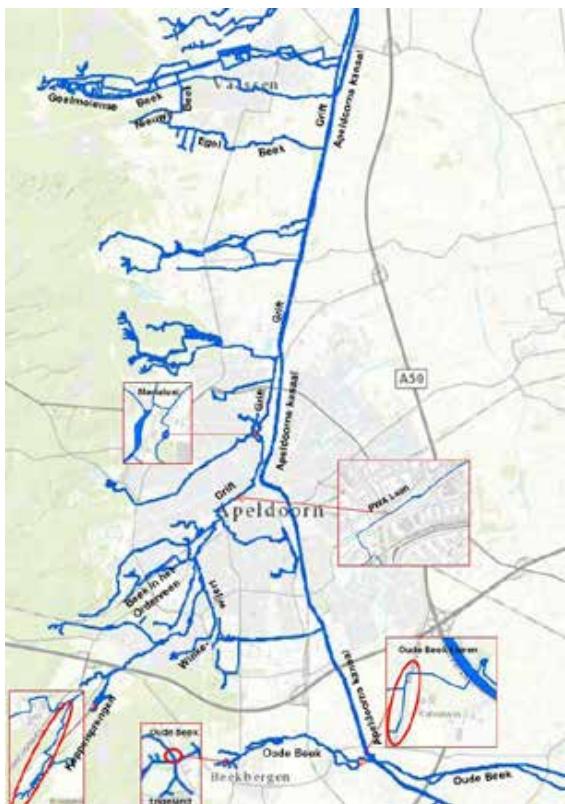

Prikken tellen in de Gemeente Apeldoorn

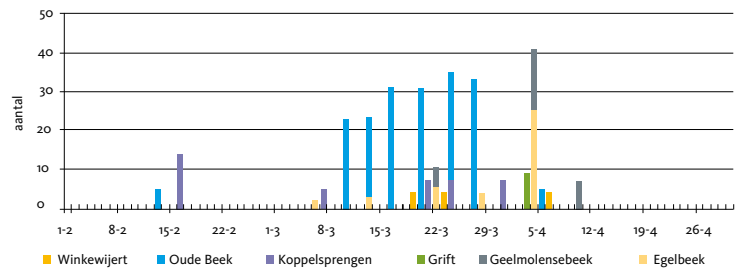
Zo'n vijf jaar geleden werd onze werkgroep Sprengen en Beken van de KNNV Apeldoorn door Gert Jan Blankena benaderd met de vraag of we ondersteuning konden bieden bij het tellen van de prikkenpaai. RAVON gebruikt deze gegevens om te monitoren hoe het met de beekprik in Nederland is gesteld.

Monitoringsgebied

Samen met Jan Folbert, een werkgroepcollega, zijn we aan de slag gegaan en het is zo goed bevallen dat we het zijn blijven doen. Regelmatig kwamen andere werkgroepleden eens kijken, en dat heeft er toe geleid dat we in 2016 met drie telploegen aan de slag zijn gegaan en in 2017 zelfs met vier. Alle sprengen monden uit in de Grift. De Grift mondt op haar beurt bij Heerde uit in het Apeldoorns Kanaal, die bij Hattem in de IJssel stroomt. Figuur 1 geeft een overzicht van de sprengen waar we geteld hebben.

Figuur 1. Op het kaartje zijn de sprengen en locaties aangegeven waar we geteld hebben. Als er geen specifieke locatie aangegeven is, is in de hele spreng geteld.

Waargenomen aantal paaiende beekprikken per tellocatie.

Resultaten

De monitoring heeft tot wisselende resultaten geleid. In een aantal sprengen werden geen prikken gezien maar in veel van de onderzochte sprengen werd intensief gepaaid. Meestal begon de paai tussen begin en eind februari. Dat is een paar maanden vroeger dan bijvoorbeeld in de Geul in Zuid-Limburg. De primeur leverde de Koppelsprengen waar op Tweede Kerstdag al vier paaiende prikken werden aangetroffen en dat is ongekend vroeg! Half april was het gedaan met de paai en konden we de resultaten opmaken.

Soortmanagementplan beekprik

Naast de sprengen waar wordt geteld zijn er een aantal sprengen in het stroomgebied van Grift waar de beekprik niet (meer) voorkomt. Dit heeft er onder andere mee te maken dat er migratiebarrières aanwezig zijn, waardoor de beekprik er niet kan komen. Daar wordt op dit moment hard aan gewerkt. De Gemeente Apeldoorn heeft een Soortmanagementplan (SMP) voor de beekprik op laten stellen door RAVON (Frank Spikmans). Het SMP is er op gericht om binnen de randvoorwaarden vanuit andere functies zoals waterafvoer, een voor de beekprik zo ideaal mogelijk habitat te creëren. Dit om er voor te zorgen dat deze zeldzame en beschermde soort behouden blijft en zich kan vermeerderen en verspreiden. Dit zal de komende jaren ook met behulp van onze werkgroepleden worden gevolgd.

Mooi resultaat in Winkewijert

Het is in het kader van beekherstel geweldig wat er in de Winkewijert is gebeurd. Deze in de tweede helft van de vorige eeuw grotendeels gedempte spreng is begin jaren negentig weer in ere hersteld. Inmiddels zijn alle migratiebelemmeringen voor vissen, waaronder de beekprik, opgelost. De koppen en de watervoerende takken in het bronbos van de spreng worden sinds twee jaar door vrijwilligers van de Dorpsraad Ugchelen schoongemaakt. Vorig jaar werd door twee ecologen van de Gemeente Apeldoorn geconstateerd dat de prik opgerukt

was tot zo'n twee kilometer van de koppen. De prikken zwemmen stroomopwaarts naar de koppen om te paaien. Het vermoeden van de ecologen was dat het moerassige substraat, dat vijfhonderd meter stroomopwaarts de stroom afremde, er voor verantwoordelijk was dat het zuurstofgehalte in het water te gering werd voor de prik en dat ze daarom niet verder stroomopwaarts zwommen. In 2016 heeft het waterschap Vallei en Veluwe dat deel van de spreng handmatig uit laten diepen zodat er zo min mogelijk verstoord werd. Dit jaar zijn de prikken de koppen al tot op vijftig meter genaderd. Ze zijn paaiend aangetroffen en we kunnen nageslacht verwachten.

Oude Beek

De Oude Beek verschilt van de andere sprengen Het is een natuurlijke beek die niet tot het "Griftsysteem" behoort en uiteindelijk uitmondt in de IJssel. Er is vlak bij de bronnen heel vroeg in het jaar éénmaal prikkenpaai waargenomen. Een kilometer of drie stroomafwaarts in een deel van de beek van zo'n tweehonderd meter lang, dat ligt na een waterval die veroorzaakt wordt door de molengoot van een oude watermolen, zijn de meeste paaiende prikken waargenomen. De beek ligt hier vrij diep, stroomt hard, is redelijk breed en er zijn nogal wat waterplanten. In tegenstelling tot de sprengen

Vrijwilligers van de Werkgroep Sprengen en Beken helpen bij het terugplaatsen van beekprikken. (Foto: Frank Spikmans)

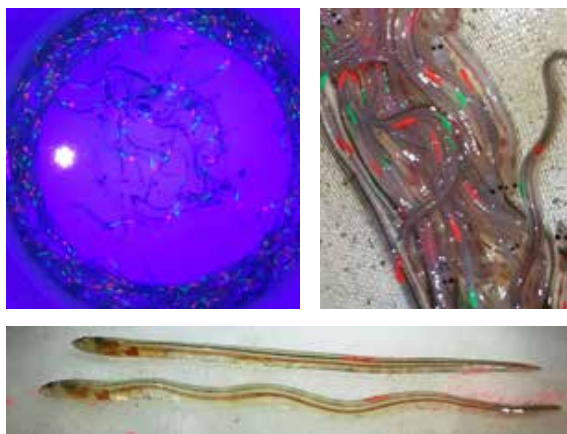
waar we "op zicht" hebben geteld zijn we hier dóór de beek gelopen om te tellen. Hier zijn elk jaar de grootste aantallen paaiende prikken te vinden. Het zou daarom interessant zijn om beekeigenschappen van de paaiplek in de Oude Beek te vergelijken met andere paaiplekken.

Theo Kuipers

KNNV Apeldoorn, Werkgroep Sprengen en Beken

Glasaaldisco in Scheveningen

De meeste vissen in Nederland staan niet bekend om hun kleurenpracht. Extreem is de jonge aal, ook wel glasaal, je kijkt er namelijk dwars doorheen! Glasalen trekken vanuit zout water het zoete water binnen, waarna ze pigmenteren. Natuurlijk moeten ze dan geen blokkades tegen komen. Daarom is op de grens van zoet en zout bij Scheveningen in 2011 een vispassage aangelegd bij de Keersluis en Gemaal Schoute.

Dit jaar is samen met het Hoogheemraadschap van Delfland, Wageningen Marine Research en de vrijwilligers van Team Scheveningen gekeken hoeveel glasalen er zitten, hoe lang de glasalen voor het complex blijven liggen en hoe snel ze er doorheen kunnen trekken. Hiervoor wilden we de glasalen bij terugvangst kunnen herkennen, aan de voorkant met een kruisnet en aan de achterkant met een fuik. Maar hoe doe je dat bij een doorzichtig aaltje van 7 cm lang en 2 mm dik?

We hebben daarom op zes avonden ruim duizend glasaaltjes, die in de haven voor het gemaal gevangen werden, voorzien van een VIE-tag. Dit is een klein fluorescerend merkje, dat met een dunne naald onder de huid wordt ingebracht. Zo konden we met een UV-lamp heel makkelijk de glasaaltjes met een groene, rode, blauwe, oranje, rood/groene of oranje/blauwe tag tussen de 'neutrale' soortgenoten tellen. De herkenbare glasalen leerden ons dat ze langer dan gehoopt voor de Keersluis 'hangen' en dat ze er vrij lang over doen om door de vispassage te trekken. De resultaten van het onderzoek worden nog verder uitgewerkt. We hopen dat deze informatie en de aanbevelingen die er uit volgen verbetering van de intrek mogelijkheden voor glasaal opleveren.

Martijn Schiphouwer & Sanne Ploegaert